

Кафедра соціальної роботи та мовної підготовки

Схвалено:

На засіданні кафедри соціальної роботи та мовної підготовки

Протокол № 10 від 23 червня 2024 р.

Завідувач
кафедри Лариса Олексієнко

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІОЛОГІЯ І ДЕМОГРАФІЯ»

Спеціальності: 231 Соціальна робота

Освітнього рівня: перший (бакалаврський) рівень

Освітньої програми: «Соціальна робота»

Спеціалізація: _____

Кременчук, 2024

Розробники си­ла­бу­су на­в­чаль­ної дис­ци­плі­ни:

Малашенко Юлія Анатоліївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри **соціальної роботи та мовної підготовки**

Єфременко Аліна Григорівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри **соціальної роботи та мовної підготовки**

Викладач:

Малашенко Юлія Анатоліївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри **соціальної роботи та мовної підготовки**

Си­ла­бу­с роз­гля­ну­то на за­сідан­ні ка­фе­дри **соціальної роботи та мовної підготовки**

Про­то­кол №_10_від «23» червня 2024р.

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Соціологія і демографія
Шифр та назва спеціальності	231 Соціальна робота
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Статус дисципліни	обов'язкова
Кількість кредитів і годин	4 кредити / 120 год Лекції: 38 Практичні заняття: 14 Самостійна робота студентів: 68
Терміни вивчення дисципліни	2 семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	Екзамен
Сторінка дисципліни на сайті	

2. Загальна інформація про викладача. Контактна інформація

Малашенко Юлія Анатоліївна	
Науковий ступінь	кандидат економічних наук
Вчене звання	
Посада	доцент кафедри соціальної роботи та мовної підготовки
Контактна інформація викладача:	
E-mail	malashenko@ki-maup.com.ua
Контактний тел.:	+380986328925
Телефон кафедри	
Портфоліо викладача	

3. Анотація курсу

Дисципліна «Соціологія та демографія» спрямована на формування у студентів системних знань про закономірності функціонування суспільства та демографічні процеси, а також на вироблення практичних навичок аналізу соціальних і демографічних явищ. Дисципліна орієнтує на вивчення основних понять і категорій соціології та демографії; засвоєння підходів до дослідження соціальних відносин, інститутів і груп; набуття умінь аналізувати демографічні показники (народжуваність, смертність, міграцію, структуру населення), визначати їхній вплив на соціально-економічний розвиток суспільства та формулювати практичні висновки для соціальної політики й управління.

Мета курсу: сформувати у студентів системне уявлення про соціальні процеси та демографічні явища, навчити аналізувати їх взаємозв'язок і вплив на соціально-економічний розвиток суспільства.

Предмет дисципліни – соціальні відносини, інститути та процеси, а також демографічні явища (народжуваність, смертність, міграція, структура населення), їх закономірності та вплив на розвиток суспільства.

Пререквізити: Для успішного засвоєння курсу необхідні знання з дисциплін «Інформаційні системи і технології», а також базові знання з географії в межах шкільної програми.

Постреквізити: Знання та вміння, отримані в рамках курсу, є необхідною основою для для успішного опанування таких дисциплін професійного циклу: «Соціальна політика та законодавство», «Соціальна робота у сфері ментального здоров'я» та інших.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Навчальна дисципліна забезпечує формування студентами загальних і спеціальних компетентностей та набуття результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Соціальна робота».

Загальні компетентності	К3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
	К4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
	К10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
	К 11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми
	К 12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
Спеціальні компетентності	К1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально педагогічного, юридичного, економічного, медичного)
	К2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів
	К4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.
	К 8. Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах
	К 12. Здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту
Результати навчання	ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язання професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.
	ПРН3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід
	ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.
	ПРН6. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.
	ПРН7. Використовувати спеціалізоване програмне забезпечення у ході розв'язання професійних завдань.
	ПРН8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях
	ПРН10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.
	ПРН23. Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки

5. Зміст навчальної дисципліни та розподіл бюджету часу

Модуль 1. Соціологія і соціальна робота

Тема1. Соціологія як наука.

1. Сутність соціології як науки.
2. Соціологічні закони і категорії.
3. Структура й функції соціології.
4. Зв'язок соціології з іншими галузями наукового знання.

Тема 2. Історія соціології. Становлення та основні етапи розвитку.

1. Протосоціологічний період у формуванні соціологічних поглядів.
2. Класичний період в соціології.
3. Сучасна західна соціологія.

Тема 3. Соціологічна теорія суспільства.

1. Сутність суспільства як соціальної системи, його характеристика. Концепції виникнення суспільства.
2. Сутність соціальної структури суспільства.
3. Соціальна стратифікація і соціальна мобільність.
4. Типологізація суспільств.
5. Характерні особливості сучасного суспільства.

Тема 4. Особистість в системі соціальних зв'язків.

1. Сутність поняття «особистість» в соціології. Соціальна структура особистості.
2. Соціальний статус і соціальні ролі особистості.
3. Сутність процесу соціалізації особистості.

Тема 5. Девіантна поведінка та соціальний контроль.

1. Сутність поняття «девіація».
2. Причини девіантної поведінки. Соціологічні теорії девіації.
3. Специфіка девіантної поведінки молоді.

Тема 6. Організація і проведення соціального дослідження.

1. Особливості соціологічного пізнання.
2. Сутність, структура й види соціологічних досліджень.
3. Основні методи збору соціологічної інформації.
4. Оформлення результатів дослідження.

Модуль 2. Теоретико-методологічні засади демографії

Тема 7. Демографія як наука

1. Об'єкт і предмет демографії як науки.
2. Основні методи демографії.
3. Міжпредметні зв'язки демографії.

Тема 8. Чисельність і структура населення.

1. Поняття чисельності населення.
2. Статева структура населення.
3. Вік як демографічна характеристика.
4. Демографічне старіння населення.
5. Шлюбно- сімейна структура населення.

Тема 9. «Шлюбність та розлучуваність в демографії»

1. Шлюб і його форми.
2. Демографічне поняття "шлюбність".
3. Показники шлюбності.
4. Розлучуваність в демографії.
5. Тенденції шлюбності й розлучуваності в Україні.

Тема 10. Демографічний аналіз руху населення.

1. Поняття і показники народжуваності.

2. Смертність як демографічна категорія.

Тема 11. «Міграції населення. Різновиди міграцій»

1. Поняття та види міграції.
2. Міграційні когорти. Міграційні потоки
3. Міграційні коефіцієнти

Тема 12. Демографічна політика.

1. Демографічна політика: її сенс і основні заходи.
2. Закордонний досвід демографічної політики.
3. Демографічна політика в Україні.

Таблиця бюджету навчального часу (год)

Тема / завдання	Бюджет навчального часу (год)		
	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Самостійна робота студента
Модуль 1			
Тема 1.	2	1	3
Тема 2.	2	1	4
Тема 3.	2	1	4
Тема 4.	2	1	7
Тема 5.	4	2	7
Тема 6.	2	1	7
Підсумковий модульний контроль	1		
Модуль 2			
Тема 7.	4	1	4
Тема 8.	4	1	4
Тема 9.	2	1	7
Тема 10.	4	1	7
Тема 11.	4	2	7
Тема 12.	4	1	7
Підсумковий модульний контроль	1		
Всього:	38	14	68

6. Методи навчання та система оцінювання

Лекційні та практичні заняття проводяться у аудиторіях Інституту та/або з використанням технологій дистанційного навчання на платформі Zoom за допомогою поєднання різних форм та методів навчання.

Проблемно-орієнтовані лекції: кожна лекція починається з постановки практичної проблеми, яка вирішується протягом заняття.

Практичні заняття: студенти працюють індивідуально або в малих групах над складанням податкових документів, розраховують податки та платежі, розв'язують практичні ситуації.

Робота з інформаційними джерелами: студенти мають вивчати базову і додаткову літературу, законодавчу базу, періодичні видання та професійні Інтернет-ресурси.

Самостійне опрацювання тем: вивчення окремих тем або додаткових аспектів дисципліни, які винесені на самостійне опрацювання згідно з навчальною програмою.

Підготовка до контрольних заходів: систематична підготовка до всіх видів поточного та підсумкового контролю, включаючи модульні контрольні роботи, екзамен.

Науково-дослідна робота (за бажанням): Участь у роботі наукових гуртків, підготовка доповідей для студентських конференцій, написання тез або статей.

Таблиця розподілу балів

Тема/завдання	Робота на практ./семінар. занятті	Самостійна робота	Іспит	Всього
Модуль I				
Тема 1.	2			2
Тема 2.	2	1		3
Тема 3.	2	1		3
Тема 4.	3			3
Тема 5.	3	1		4
Тема 6.	4	1		5
Модульна контрольна робота	10			10
Разом за I модуль	26	4		30
Модуль II				
Тема 7.	3	1		4
Тема 8	2	1		3
Тема 9	3	1		4
Тема 10	3			3
Тема 11	3	1		4
Тема 12	2			2
Модульна контрольна робота	10			10
Разом за II модуль	26	4		30
Іспит			40	40
Загальна кількість балів				100

До екзамену допускаються студенти, які виконали усі види робіт, передбачені навчальним планом. Підсумкова оцінка з дисципліни складається з двох складових: стартової (заходи поточного контролю, максимум 60 балів) та екзаменаційної (завдання на іспиті, максимум 40 балів).

Система оцінювання та вимоги.

Система оцінювання для такої дисципліни побудована так, щоб максимально заохочувати активну роботу студентів протягом усього курсу. Вона повинна об'єктивно відображати як теоретичні знання студента, так і, що найважливіше, його практичні навички.

Робота на практичних заняттях оцінюється за активністю, правильністю виконання завдань та здатністю пояснити свої дії.

Самостійна робота включає опрацювання додаткових матеріалів та виконання невеликих домашніх завдань (напр., складання калькуляцій, облікових регістрів, форм фінансової звітності та аудиторських документів).

Модульна контрольна робота складається з теоретичного тесту та практичного завдання.

Іспит передбачає відповіді на теоретичні питання (у вигляді тестових завдань) та розв'язання комплексної практичної задачі

7. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: мультимедійне обладнання, комп'ютери, системи он-лайн тестування, платформа дистанційного навчання.

8. Політика курсу:

Відвідування: Обов'язковим є відвідування практичних занять, оскільки на них формуються ключові навички. Пропуски відпрацьовуються в індивідуальному порядку.

Дедлайни: Роботи, здані після встановленого терміну без поважної причини, оцінюються зі зниженням балу (мінус 20% за кожен тиждень прострочення).

Академічна доброчесність: Очікується, що всі роботи будуть виконані самостійно. Копіювання коду без розуміння його роботи та посилання на джерело розцінюється як плагіат і призводить до анулювання роботи.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
75 - 81	C		
68 - 74	D	задовільно	
60 - 67	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення навчальної дисципліни.

Навчально-методичний супровід дисципліни це сукупність усіх навчальних і методичних матеріалів, які використовуються для викладання курсу.

10. Рекомендовані джерела

Основна:

1. Лапан Т. Д., Химович О. С., Черниш Н. Й. Російсько-українська війна: теорія та практика соціологічного осмислення. український соціум. 2022. № 3 (82). С. 28–51. DOI: 10.15407/socium2022.03.028.
2. Українське суспільство в умовах війни. 2022 : кол. моногр. / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. члена-кор. НАН України, д.філос.н. Є. Головахи, д.соц.н. С. Макеєва. Київ : Ін-т соціології НАН України, 2022. 410 с
3. Черниш Н. Й. Особливості розвитку української соціології в умовах російсько- української війни. український соціум. 2022. № 4 (83). С. 9–27. DOI: 10.15407/ socium2022.04.009.
4. Васильєва О.М. Демографічна ситуація в Україні: виклики та перспективи. – Харків: Видавництво ХНУ, 2022. – 198 с
5. Волох О. А. Міграційні процеси в Україні: сучасні тенденції та наслідки. Харків: Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. – 280 с
6. Іваненко Л.М. Демографічні процеси в Україні: сучасні тенденції та прогнози. – Київ: НАН України, 2021. – 250 с.

7. Мельник А. П. Репродуктивна поведінка населення України: сучасні тенденції та фактори впливу. Полтава: Видавництво ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. – 305 с
8. Близнюк В.В. Демографічні процеси в Україні: сучасні тенденції та прогнози. – Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень, 2021. – 256 с.
9. Захарченко В. М. Старіння населення в Україні: соціально-економічні наслідки. Запоріжжя: Видавництво ЗНУ, 2022. – 300 с.
10. Головка Л. П. Сучасні демографічні процеси в Україні: регіональний аспект. Львів: Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2023. – 310 с

Додаткова:

1. Горлач Н.Л., Кремень В.М. Соціологія. Підручник. – К: Центр навчальної літератури. 2019.
2. Пилипенко В. Соціальний діалог і трансформаційні зміни в Україні. – К.: Інст соціології НАН України, 2018. – 184 с.
3. Кухарчук, Д. В. Соціологія: підручник і практикум для прикладного бакалаврату / Д. В. Кухарчук. - М, 2016.
4. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018.-250 с.
5. Кузьменко Т. М. Соціологія : навч. посібник. - Київ : Центр учбов. літ., 2018. - 320 с.
6. Соціологія : терміни і поняття : навч. енциклопед. словник-довідник. - Львів : Новий Світ-2019. - 658 с.
7. Соціологія: навчальний посібник для студентів для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання, що вивчають «Соціологію» / О. В. Горпинич, О. Ю. Клименко, Л. М. Москаленко, М. С. Труш, В. Ф. Ятченко Київ : ДУТ, 2019. 235 с.
8. Махорін Г. Л. Основи демографії : курс лекцій / Г. Л. Махорін – Житомир : Волинь, 2019. – 196 с.
9. Підгорний А. З. Соціально-демографічна статистика : підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітківська / за ред. А. З. Підгорного. – Одеса : ФОП Гуляєва В. М., 2020. – 450 с. 14
10. Основи демографії : навчально-методичний посібник / укл. І. І. Шеремет. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019. – 156 с

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
3. Електронна бібліотека. URL: <http://lib.meta.ua/>
4. Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Верховної ради України URL: www.rada.gov.ua
6. Студентська електронна бібліотека URL: <http://www.lib.ua-ru.net/>,
<https://www.w3schools.com/python/>